

**ŽIVOTNÍ PŘEKÁŽKÁŘ aneb
Setkání s B. B.**

140. výročí založení čáslavského gymnázia

Poděkování:

MUDr. Jiřímu Kunáškoví za informace a materiály
o prof. Böhmovi, za podnět k vytvoření pamětní desky

PhDr. Emilii Benešové, Mgr. Zoře Machkové,
PhDr. Renátě Purnochové, PhDr. Aleně Šimánkové
z Národního archivu Praha za zpřístupnění spisu
Bohumila Böhma

Oslavy výročí školy

V roce 2020 uplynulo 140 let od založení gymnázia a 45 let od vzniku střední odborné školy pedagogické. Jak důstojně oslavit výročí gymnázia, jedné z nejstarších a nejvýznamnějších vzdělávacích institucí v Čáslavi? Na přípravě oslav jsme začali pracovat s předstihem, již v listopadu roku 2019. Dnem D měl být 14. listopad roku 2020. Byly naplánované velkolepé oslavy s názvem ABITURIENTI SOBĚ. Vlivem koronavirové krize vše nabralo jiný směr: neustálé přizpůsobování se nově vzniklým situacím a podmínkám. (Více na <http://140.gymcaslav.cz/>)

Slavit budeme, ale místo akademie bude film! To je sázka na jistotu, film se může promítnout kdykoli a zůstane uchován pro budoucí generace. A bylo to velmi šťastné rozhodnutí v nešťastné době! Film, původně nazvaný Abiturienti sobě, měl spojit rovinu dokumentární s uměleckou, v medailoncích představit význačné osobnosti školy z oblasti vědy, kultury, umění, sportu a politiky. Covid nám nastavil první překážku. Zvedli jsme symbolicky hozenou rukavici: Zrodilo se ústřední téma, leitmotiv filmu, který jsme později povýšili na název filmu: PŘES PŘEKÁŽKY... Končil školní rok 2019–20, a to jsme ještě nevěděli, kolik překážek budeme muset překonat.

Na počátku prázdnin jsme „rozjeli“ natáčení filmu. Setkávali jsme se s nejstaršími absolventy školy, dnes již devadesátníky, a parné letní dny nám zchladilo vzpomínání na tragické válečné období na gymnáziu spojené s popravou dvou profesorů v době heydrichiády.

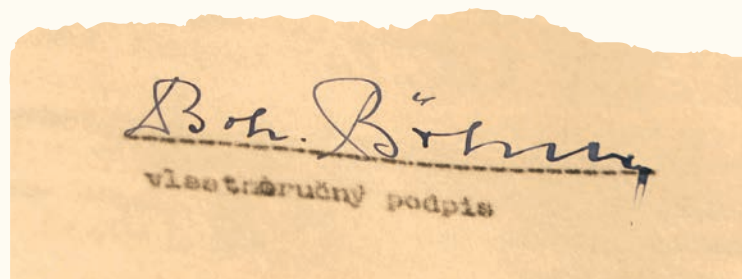
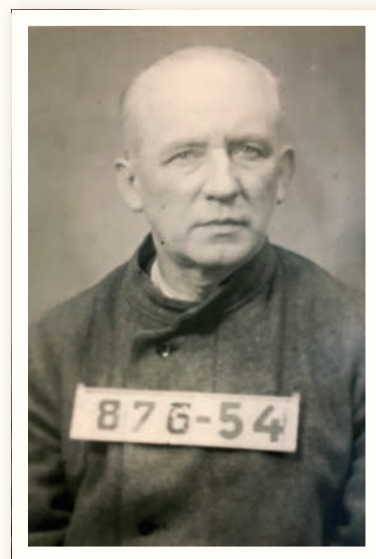
Setkání s Bohumilem Böhmem

Nejstarší pamětníci vzpomínali s úctou a láskou a často se slzami v očích na Bohumila Böhma, oblíbeného profesora tělocviku, zaníceného sokola, s kterým se osud opravdu nemazlil, kladl mu do cesty jednu překážku za druhou! A tehdy se zrodila myšlenka vytvořit ve škole pamětní desku věnovanou tomuto pedagogovi.

Prof. Bohumil Böhm se narodil 27. ledna 1901 v Koldíně (obec 5 km od Chocně, dnes je součástí okresu Ústí nad Orlicí). Jeho otec – učitel – však záhy zemřel a starší bratr padl na frontě

1. sv. války. Bohumil zůstal sám s maminkou. Absolvoval reálku v Kostelci nad Orlicí, dále studoval na Přírodovědecké fakultě Univerzity Karlovy v Praze tělesnou výchovu a zeměpis. Po vojenské službě působil na středních školách na Slovensku. Do Čáslavi přišel na počátku školního roku 1931–32 a na gymnáziu učil zeměpis a tělesnou výchovu v letech 1931 až 1942. O jeho osudu po roce 1942, po popravě profesorů gymnázia Pacáka a Hliněného, se informace pamětníků různí, někteří mluví o totálním nasazení, ve výpovědi prof. Böhma zapsané ve vězeňském spisu je pouze uvedeno, že byl v roce 1942 zatčen. Po osvobození se opět vrací do učitelské role a na čáslavském gymnáziu vyučuje předměty své aprobace. Ale zanedlouho je mu nastavena největší životní překážka, stane se obětí politického procesu: 5. dubna 1952 státní soud po hlavním líčení konaném v Čáslavi odsoudil 15 obviněných převážně z Čáslavi za trestný čin velezrady („...založili v letech 1949–50 v Čáslavi ilegální organizaci z řad sokolských pracovníků zaměřenou na zvrát politických poměrů u nás,... spojili se k protistátní činnosti,...“). Za „nepřátelský postoj k lidové demokracii, nenávisť k vládě dělnické třídy, sympatie ke kapitalistickému západu...“ obdržel Böhm třetí nejvyšší trest: byl odsouzen na 17 let. Z vězení se vrátil na amnestii v roce 1960.

(Citováno z archivních dokumentů: Národní archiv, fond Správa Sboru nápravné výchovy, osobní vězeňský spis Bohumila Böhma; Národní archiv, fond Státní soud Praha, sp. zn.: 6 Ts I 21/52)

A close-up photograph of a handwritten ledger page. The page features a grid of columns and rows. Blue ink is used for the primary entries, while red ink is used for corrections or additional markings. The visible text includes:

- Top row: "To III" (blue), "15" (blue), "To III" (blue), "15" (blue).
- Second row: "24" (blue), "52" (blue).
- Third row: "43911" (red), "52" (blue), "162" (red).

The handwriting is in a cursive style, and the page appears to be part of a larger account book or ledger.

[illegible]

Vzor A
Dél. 1 směr
Přísně tajné!

Evidenční karta
pracovních výkonů v roce 1967 za jednotlivé měsíce

Základní číslo: 876	B O H M	Botum II junior
Zdravotní klasifikace <i>III.</i>	<i>plněm</i>	<i>27.1.1901</i>
Délka trasy <i>17 r.</i>	Původní povolání <i>profesor hlava a zrak</i>	Konec trasy <i>26.1.1929</i>
	Jiná odborná kvalifikace <i>obchodník</i>	
	Získaná odborná kvalifikace <i>na NPT na vyřizování kotelů</i>	

Záznamy o pracovním zařazení:
1957: **Metry**, od 1.1. do 31.12, 1958: od 1.1. - 31.12,
1959: 1.1. - 15.1., zbytek 16.1. - 5.2., přiměřeně 40% vyplácen 6.2. 1959

2/ odsouzeny/a/ amnestie prezidenta republiky ze dne 9.5.1968
a/ čl. II písm. a/ b/ c/ d/ amnestie
b/ čl. IV písm. a/ b/ c/ d/ amnestie
c/ čl. VI amnestie.
V. Leopoldove

28. marca 1960

Předseda komise

[Signature]

NEHODÍCÍ SE ŠKŮRNĚTE,
VYPLŇTE ČITELNĚ A PŘESNĚ

KRAJSKÝ ÚŘAD
NITRA

čin § 78 odst.1c/2a/odst.3 d/ tr.z.

3-52

rest :

svob.: 17 roků

trest : / / náhr.tř. : / /

op.jmění : celého čest.pr.obč.: 10 roků

vazba od : 26.1.52 do : 5.4.52

rest končí 26.11.1969

3./ Bohumil Běhm :

Pochází z rodiny učitele, byl profesorem gymnasia v Čáslavi. Jeho výchova je buržoasní, pověst má reakční. Spolčil se počátkem ledna r.1950 s Němečkem, sešel se s Olivou a po výměně informací převzal heslo a řízení sokolské skupiny. Po zatčení Němečkově organizoval dvě finanční sbírky, jejíž výtěžky odevzdal Němečkově manželce. Při styku s Němečkem se dozvěděl, že je napojen na další skupiny i na cizí zastupitelský úřad a na teroristy, které ukrývá. Věděl i o tom, že Němeček má možnost bezpečného odchodu do zahraničí. Němečkovi dal také v době jeho organizační činnosti peníze pro podporu teroristů. S Olivou mluvil rovněž o zbraních, které má jejich skupina k dispozici. Tuto okolnost původně zapíral, ale při hlavní líčení se doznal plně.

Nebyly odstraněny rozpory, pokud jde o dobu, během které došlo k jeho spolčení s Němečkem. Ať již došlo k tomu, že byl Němečkem ve styku dříve, než jej zapojil Oliva, jak tvrdí Oliva, nebo až byl zapojen později, jak tvrdí Němeček, jest jisto, že v době, kdy již mnoho veškerou pochybnost byl s Němečkem společen, to jest v prosinci r.1949, byly již seznány, vypracované vedoucími sokolských ilegálních buněk hotovy včetně označení majitelů zbraní, Oliva mu dal podrobné informace a instrukce. Přesné zjišťování data jeho trestného spolčení jest tedy právně bezvýznamné, protože jde o rozpětí několika týdnů.

Pokud jde o intenzitu jeho činnosti, nelze přehlédnout fakt, že na rozdíl od ostatních byl vybrán jako vedoucí, ač snad přistoupil poněkud později. Musily zde být proto předpoklady pro tuto vedoucí funkci a je proto eventuelně slabší intenzita převážena důraznější společenskou nebezpečností činu tohoto rovněž důstojníka v záloze.

Po stránce subjektivní není jeho doznání tak úplné. Myslí prý, že jde o podpurnou činnost a pod tímto dojmem prý k organizaci přistoupil. Únorové události prý vítal, jen se mu nelíbily určité detaily, a př. obsazení jistých veřejných funkcí. Přiznal, že

STÁTNÍ PROKURATURA
Praha XIV, náměstí Hrdinů čp. 1300

4 Pst I - 37/52

Správnost níže uvedených dat potvrďte na tomto
blanketu.

STÁTNÍ PROKURATURA
V PRAZE
Došlo: -1. IV. 1952
krát příloh

Státnímu úřadu

Důvěrné
Nutné

Místo: Praha 3 157 odst. 3 zákona č. 413/1903 Sb.
Datum: 14. 3. 1952
Výzvěta: Mgr. J. Štěpánek
Podpis: J. Štěpánek

v Čáslavě

Zadá se, aby byl zaslán ex offio rodný (křestní) list této osoby:

1. Jméno a příjmení (přezdívk) Bohumil Běhm bezvýznamní
2. Doba a místo (soudní okres) narození 27.1.1901 v Koldíně okr. Rychnov n/Kr
3. Jméno a příjmení a) otce Ignác
b) matky Anna roz. Hořejšová
4. Domovská příslušnost (místo a soudní okres)
5. Poslední bydliště (místo a soudní okres) Čáslav ul. čal. armády č 33
6. Stav rodinný svobodný
7. Povolání a postavení v něm profesor gymnasia

Státní prokuratura v Praze

dne 27. března 1952

Za správnost vyhotovení
vedoucí kancelářského oddělení
12/1007

U s n e s e n í .
Krajský soud v Praze rozhodl v neveřejném zasedání
konaném dne 16. VIII. 1960.
Podle § 391 odst.1 tr.ř. se zřetělem k rozhodnutí presiden-
ta republiky o amnestii ze dne 9. května 1960 se odsouzenému/
nar. 27.1.1901 v Koldíně okr. Rychnov n/Kr bytem v Čáslavi, ul. č. 33
okr. Čáslav, ul. č. 33
p r o m í j í :
a/ podle části I, článku I, odst.1, odst.2 cit. amnestie zbytek
trestu odněti svobody v trvání 8 roků, 8 měsíců a 26 dní
pod podmínkou, že se do deseti let od tohoto rozhodnu-
tí, t.j. od 9.5.1960 nedopustí úmyslného trestného činu;
b/ podle odst.3 cit. článku amnestie vedlejší trest ztráty čest-
ných práv občanských,
dosud nezaplacený peněžitý trest ve výši Kčs, příp.
jeho zbytek ve výši Kčs.
O d ů v o d n ě n í :
Shora jmenovaný /
obvinění
1.) Jaroslav Němeček, nar. dne 4.1.1908 v Kutné Hoře, cukrář-sivnostník, posl. bytem v Čáslavi, Žiškovo nám. č. 106,
2.) Ing. arch. Josef Oliva, nar. dne 10.5.1917 ve Schořově, okr. Čáslav, technický úředník, posl. bytem v Praze XII., Polská ul. č. 28,
3.) Bohumil Běhm, nar. dne 27.1.1901 v Koldíně, okr. Rychnov n/Kr, Kněžstevní ul. č. 1, posl. bytem v Čáslavi, ul. č. 33,
4.) Josef Prášek, nar. dne 1.7.1907 v Čáslavi, úředník, posl. bytem v Čáslavi - Váchovo čp. 723,
5.) Josef Klusák, nar. dne 21.8.1917 v Golčově Jeníkově, okr. Čáslav, posl. bytem v Čáslavi - Váchovo čp. 723,
6.) Josef Paloun, nar. dne 22.11.1918 v Čáslavi, bývalý základní odborný školař, posl. bytem v Čáslavi,
7.) František Dítě, nar. dne 20.12.1921 v Novém Dvoře, okr. Čáslav, nyní vedoucí prodejny VKČ, posl. bytem v Čáslavi,
8.) Jiri Seifert, nar. dne 25.5.1922 v Čáslavi, bývalý okr. nář. socialistické, nyní dělník, posl. bytem v Čáslavi, ul. č. 78, okr. Čáslav

Vzpomínky na profesora Böhma

„Prof. Böhm učil tělocvik. Byl to postarší, menší, elegantní pán, hrozně příjemný sympaták. Byl to sokol tělem i duší! Měli jsme ho rádi,“ říká Soňa Janáková (roz. Biňovcová, studovala na G v letech 1949–53).

„Byl to velice hodný a slušný člověk, říkali jsme mu Kobza. Vzniklo to z tělocviku, když jsme skákali přes kozu – tak Kobza. Prof. Böhm jako náčelník Sokola dostal 19 let, a když se po 11 letech vrátil, tak neměl nic, jen to, co měl na sobě. Setkal jsem se s ním jako s pacientem, a když jsem mu řekl: pane profesore, tak začal brečet a říká: pane doktore, po 11 letech slyším znovu oslovení: PANE PROFESORE,“ to jsou slova primáře MUDr. Jiřího Kunáška z dokumentárního filmu Přes překážky.

Moje spolužačka zprostředkovala vzpomínku své maminky paní Ing. Evy Vtělenské, roz. Hořejší, která maturovala v roce 1942 ve třídě prof. Pacáka: „Pan prof. Böhm vyučoval tělocvik v chlapecké skupině a doprovázel jejich gymnastická prostná cvičení hrou na housle. Hrál písňe ryze české a sokolské.“

„Tehdy, když se vrátil z vězení, pracoval jako skladník na školním statku zemědělské školy,“ vzpomíná na setkání s prof. Böhem paní Emilie Zumrová. „Chodila jsem k němu na inventuru. Vždy měl všechno ve vzorném pořádku. Byl to velmi inteligentní, tichý a skromný starší šedovlasý pán.“

Paní Anna Bártová (rozená Veselá, maturovala na G v r. 1957) přinesla do školy dopis doplněný fotografiemi a při osobním setkání jsem od ní získala další cenné informace: Její manžel Václav Bárta maturoval na gymnáziu v roce 1952, jako syn kulaka byl koncem 50. let ze zaměstnání vyhozen. Pana profesora Böhma a jeho bývalého studenta Bártu spojovala nálepka „nepřítele socialistického zřízení“. Pan Bárta společně s manželkou svého někdejšího kantora navštěvoval, a to v době, kdy se mnozí báli bývalého politické vězně jen pozdravit.

Podle sdělení paní Bártové profesor Böhm po návratu do Čáslavi v roce 1960 bydlel v rodině fotografa Březiny, později obýval pokoj u Honzáků. Nikdy o svém pobytu ve vězení nemluvil.

Jenom jednou se zeptal:

„Četla jste Jeden den Ivana Děnisoviče?“

„Ano.“

„A to si představte, že měli na zimu teplý kabát.“

Paní Zdeňka Pěkná (roz. Březinová) mi telefonovala: „Pan profesor Böhm, když se vrátil z vězení, bydlel celý rok u nás, měl zde svůj pokoj. Byl to strašně hodný člověk, velmi čestný a velice skromný... Často jsme si spolu povídali (tehdy mi bylo 14 let), nikdy nemluvil o vězení, nejvíce vzpomínal na školu.“

Kaleidoskop střípků života Bohumila Böhma se pomalu skládá. V pátek 11. září 2020 (jak symbolické datum!) jsem se v badatelně Národního archivu v Praze probírala jednotlivými spisy. Držela jsem v ruce originál rozsudku, osobní vězeňský spis s osobním vězeňským dotazníkem... Mohla jsem tak sledovat smutné události života Bohumila Böhma. Se sevřením, chvějícíma rukama jsem listovala v objemném spisu...

Podle informace z parte, které vydalo ředitelství a profesorský sbor Gymnázia v Čáslavi, zemřel Bohumil Böhm 19. února 1973 v ranních hodinách ve věku 72 let, jeho pohřeb se konal žehem 23. února 1973 v 9 hodin v nové síni krematoria v Praze Olšanech.

Pamětní deska

V srpnu 2020 bylo rozhodnuto, že vytvoříme pamětní desku a odhalíme ji v den oslav výročí školy. Ústřední téma oslav Abiturienti sobě jsme mohli naplnit i tentokrát. Ve „vlastních řadách“ se našel i sochař, vlastně sochařka. MgA. Kateřina Strach Tichá nelehký úkol, vytvořit pamětní desku prof. Böhmovi, přijala jako výzvu. Kateřina v roce 2007 ukončila čáslavské víceleté gymnázium a vystudovala Akademii výtvarných umění v Praze. Je členkou Spolku sochařů ČR a například její vítězný sochařský portrét Elišky Junkové je umístěn ve foyeru Autoklubu ČR v Praze. (Více na www.katerinaticha.com)

Odhalení pamětní desky bývalému profesoru gymnázia a náčelníku Sokola Bohumilu Böhmovi proběhlo vlivem koronavirové situace sice v den plánovaných oslav 14. listopadu 2020, ale bez přítomnosti veřejnosti, jeho průběh byl alespoň zdokumentován na videu. (<https://youtu.be/1f1M0EHkYXA>)

Sochařka měla k dispozici malou fotografii z třídního tabla. Jemný reliéf však plně vystihuje introvertní povahu profesora Böhma – je portrétem vzpomínky, která symbolicky vystupuje z „okna minulosti“. Pamětní deska z epoxidové pryskyřice o rozměrech 75 x 102 cm je dílo, které na první pohled nekřičí, ale pokorně získává na působnosti pravidelným setkáváním se s ním. Objekt by měl „žít“ v kontextu života školy. Skromnou jednoduchost pamětní desky proto narušují jen otisky prstů – zneklidňující stopy připomínající jeden lidský příběh. Že jsme později odhalili chybu v uváděných datech a že se první „finální“ odlitek desky zkroutil a prasknul a musel být v předvečer odhalení díla odlit znovu, jen potvrzuje, jak nejisté jsou naše životní plány ve střetu s překážkami.

„Vítejte, pane profesore!“

Procházím kolem pamětní desky a můj pohled se zastaví na tváři člověka, který se vrátil do míst, jež dobře znal. Rozhlíží se po školní chodbě a opět vstupuje mezi studenty, které měl tak rád.

Chci říct: „Vítejte, pane profesore.“ Laskavý výraz tváře vybízí k další komunikaci, ale neodpovídá...

Prohlížím si pamětní desku očima historika. Pod zapsanými letopočty si představuji hrůzy válečného konfliktu, strach a pláč z doby protektorátu, nespravedlivé politické procesy plné násilí. Tragický rozměr doby 2. sv. války a 50. let je vykreslen na konkrétním lidském osudu:

„Život plný překážek..., a těm jste, pane profesore, statečně vzdoroval a hledal jste naději. Nezapomeneme na Vás, budete nám a hlavně našim studentům připomínat statečnou cestu životem, budete pro nás vzorem ve zdolávání překážek,... připomenutím životních hodnot, které mají ten správný směr.“

Vaše kolegyně
Mgr. Milada Bártová

Minimalistický reliéf

Čisté a minimalistické provedení reliéfu koresponduje s jemnou a skromnou duší prof. Böhma.

MgA. Karla Kučerová

Ztvárněná vzpomínka

Nové dílo Kateřiny Strach Tiché mě velmi příjemně překvapilo. Pamětní desku pana profesora Böhma vnímám jako neokázané zhmotnění upřímné vzpomínky. Souhrou dopadajícího světla a příjemné hmoty šedého reliéfu se jeví v průběhu dne v různé míře jako konkrétní i neurčitá. Je to ztvárnění vzpomínky nalezené, přitom nenávratně ztracené. Jsem ráda, že ve škole vzniklo místo s tak příjemnou energií, a věřím, že je ocení i studenti.

Mgr. Petra Kratochvílová

Otisky

Dvacet jedna let uplynulo, co primánka Kateřina Tichá i její třídní učitelka začaly mít výklenek v přístavbě gymnázia. Ani jedna tehdy netuší, zda se ještě někdy v životě budou potkávat. Ale otisky jejich bot občas pokračují paralelně ve stejném směru, aby se zas na čas v dobrém rozpojily.

Na samém konci školní chodby ve svém kabinetě vytrvale a srdnatě vrací bývalá třídní odloupnuté fotografie na svá místa v maturitním tablu. Oktáva 2007.

Na druhém konci chodby hladí bývalá třídní otisky na pamětní desce Bohumila Böhma. Skutečnost, že mívá dílo své studentky, ji velmi těší. Je takové, jako autorka. Precizní, ale vytvořené doslova a do písmene v šibeničním nouzovém čase s rouškou tajemství, s léty ohlazenými konturami: jak celé pamětní desky, tak obličej profesora s těžkým osudem, který neznatelně vystupuje ze svého zapomnění. Ve vrypech a záhybech písmen bývalá češtinářka rozeznává písmo autorčiných sešitů i bezkonkurenčních slohových prací. Vidí nenápadné, ale nevšední dílo šedavé barvy, které okázale nekřičí, neblýská se drahým kovem, přesto promlouvá.

A tak se skrze dávno zapomenutý osud profesora čáslavského gymnázia, v tichu školy, beze svědků a něžně, bude bývalá třídní učitelka dotýkat Katčiny otisků prstů, které celé pamětní desce dávají lehkou nedokonalostí dojem autenticity. Pamětní deska Bohumila Böhma působí tak, jako autorka sama. Slunce a nečekanou sílu vyzařuje křehce, nenápadně a v koutku.

Mgr. Lada Marková,
třídní učitelka Kateřiny Strach Tiché

Toto je příběh ŽIVOTNÍHO PŘEKÁŽKÁŘE, nástin životních osudů Bohumila Böhma. Záznam toho, co se ve velmi krátké době dozvídáme jak z orální historie, tedy ze vzpomínek pamětníků, tak z historických pramenů, ze spisů. Mnohdy se informace z různých zdrojů rozcházejí, což není z našeho pohledu zásadní. Vše nabízíme k prozkoumání historikovi.

Prof. Bohumil Böhm neměl potomky a nikdy nebyl rehabilitován. Pamětní deska do interiéru školy přináší trvalou hodnotu, je připomínkou oslav výročí školy a také pokusem o napravení křivd minulosti. Jsem vděčná za setkání s B. B.

ŽIVOTNÍ PŘEKÁŽKÁŘ aneb Setkání s B. B.

140. výročí založení čáslavského gymnázia

Autorka textu: Mgr. Jana Andrejsková

Odborné konzultace: Mgr. Milada Bártová, MgA. Kateřina Strach Tichá,
Mgr. David Tichý

Jazyková korektura: Mgr. Olga Hyblerová

Foto: Jana Andrejsková, Miroslav Lepeška, René Svoboda,
Kateřina Strach Tichá, Michal Strach, film Přes překážky

Grafická úprava a sazba: Hedvika Marešová

Tisk: INDIGOPRINT, s. r. o.

Náklad: 1000 ks

Vydalo: G a SOŠPg Čáslav v roce 2021
při příležitosti 140. výročí založení gymnázia

www.gymcaslav.cz

ISBN 978-80-270-9875-0

Finanční podpora:

